

DUMITRU RADU POPESCU

Oglinda cu două fețe

Întuneric. Se aud pași. Din ce în ce mai mulți, mergând, bârbând, alergând. Bate o toacă, în depărtare. Pașii se opresc pe loc, parcă încremeniți. Toaca tace. Pașii iarăși se înmulțesc, într-o fugă generală, speriată, prin bezna... Bate iarăși toaca și o geană de lumină apare prin fereastra din dreapta. O cameră. Canapea, masă, scaune. Un chepeng. Două uși: una, în stânga, față, inchisă; alta, în spate, mijloc, deschisă... Prin a doua ușă se vede o grădină. Cum lumina va crește, grădina plină cu flori își va arăta și crucile ce o fac să fie și un fel de cimitir... În mijlocul grădinii, în fundul scenei, o bisericuță de lemn. Toaca toacă. În stânga camerei, spate, dar nu lipită de perete – o oglindă veche; un cuier, de fapt, cu oglindă. Mai multe haine, umbrele, pălării stau agățate... Strabon își dă jos halatul, ia o haină, își pune o pălărie pe cap. E gata să plece. Aude toaca. Se uită pe fereastră. Revine lângă cuier, ia o umbrelă... Nu se uită în oglindă, e grăbit. Se impiedică de un scaun. Îl pune la loc, lângă masă. Vede pe masă niște cărți de joc. Pachetul. Și patru „mâini” de cărți puse în fața celor patru scaune... Se uită, aproape pe furiș, privind întâi spre ușă, spre ferestre... Filează cărțile... Duce repede umbrela spre cuier, cu cărțile în mână; pune umbrela în cuier. Filează cărțile... Mâncând un măr.

STRABON: Ce măr dulce! Pas-parol? Niciodată! (Se caută în buzunar, scoate niște bani, își pune pe masă. Piesează.) Pe de trei... (Liniște. Strabon așteaptă. Pune cărțile pe masă, se aşază pe „cel de-al doilea scaun”, ia cărțile „celui de-al doilea scaun”, le filează... Atent.) De ce l-am iubit eu pe Chiriu? Că niciodată nu-i dădea norocului un picior în fund! Întotdeauna își juca șansa! Pas-parol? Niciodată! zicea Chiriu. Mi-am înșușit această lecție teribilă de viață și niciodată nu fug din față!... (Pune cărțile pe masă, se mai scobește în buzunar. Scoate un ceas.) Plus ceasul!... (Liniște.) De ce m-a poreclit pe mine colegul meu Chiriu, în școală, Strabon? Pentru că eram foarte bun la istorie? Aș! Fiindcă mă uitam cruciș!... Strabism... Strabilică!... Bă, Strabilică, te uită cruciș la mine... la fete, la cireș, la... la, la... muieri!... Te uită la una și vezi alta! Altceva! Ce dracu, nea Strabone, tu ești un fenomen: vezi istoria câștigătoare!... (Râde.) Vezi timpul... lumea... aiurea!... (Se oprește din râs. Tace. Solemn.) Am spus: plus ceasul! (Liniște.) Până și Homer s-a întrebărat: lumea are un început, un sfârșit? Și el, orbul, spunând că zeii – adică elementele, ce dracu! – sunt veșnic vii..., s-a și pronunțat pentru eternitatea lumii!... (A trecut, aproape hoște, pe scaunul „trei”, a filat cărțile, s-a scobit în buzunar.) Plus șapte chibrite! (Așteaptă.) Heraclit, Plutarh, Platon, Herodot, Diogenes Laertios, Aristotel, Palaiphatos... (A trecut pe scaunul „patru”.) Pas-parol? Niciodată! (Își rupe doi nasturi.) Plus doi nasturi!... (Liniște.) Numai un tâmpit joacă pocher singur? (Își pune haina în cuier; revine la masă, trece prin față fiecărui scaun.) Ei, acu' e acu'! Aceasta-i întrebarea! Cât? (Se aude un motor de mașină.) Despina?! Aglaia, Eva, Leopoldina, Ana, Liliana, Frusina?! (Își pune pălăria în cuier, ia un ziar și citește, pe canapă...) A explica miturile prin reducerea lor la niște fapte istorice, uneori banale, se poate numi, desigur, exgează

istorică, dar nu știu dacă... (Mașina parca s-a oprit în preajma casei; Strabon aruncă ziarul, ia un volum dintre cărțile așezate pe o măsuță, se întinde pe dormează, citește...) Cufundat în lectură! Prin dreptul usii din spate, dintre flori și pomi înfloriti, o siluetă feminină!... Un peripatetician, din școala lui Aristotel, Palaiphatos, și-a făcut din exgeza istorică un nume... (pași)... un fel de nume... A aplicat-o miturilor lui Homer... și urmele ei le găsim și la Strabon, Heraclit, Plutarh...

DESPINA (a ajuns în ușă): Nu ține! Nu mai ține, Strabonică! Lasă istoria și ajută-mă să mă dezbrac... (El citește, absorbit de lectură.) Dacă nu, mă dezbrac singură! (Se duce spre cuier, își pune umbrela în...) Ah, fir-ar a dracului de oglindă! De ce n-o spargi, bre?! De câte ori mă uit în oglinda asta spurcată, mă văd mai bătrână!... de parcă îmi arată cum voi fi mâine... Strabon! Sparge oglinda, n-auzi?

STRABON: Sparge-o tu!

DESPINA: Știi că n-am curajul!... Că sunt supersticioasă!... Dar e așa cum îți spun eu: te vezi în ea încăruntind, devenind o momâie!... Chipurile noastre îmbătrânesc în această...

STRABON: Dacă o privești uitându-te spre perete! Dar dacă o privești dinspre perete... dacă o privești din partea aialătă!... Căci oglinda asta are două fețe!... Atunci te vezi întinerind!

DESPINA: Ridică-te de pe dormează când vorbești cu mine!

STRABON: Și dacă nu mă ridic?

DESPINA: Vin lângă tine și-ți șifonez cămașa... Dă-ți jos cămașa când vorbești cu mine! Și nu mai umbla cu basme... legende, mituri, istorie, cicoace!... Pune mâna pe mine, că n-am timp, intră în istoria contemporană! (Râde.) Nu râzi de ce spun eu? Sunt nebună?

STRABON: Nu ești.

DESPINA: Ba sunt.

STRABON: Nu cști.

DESPINA: Sună! Sunt închisă într-o oglindă cu două fețe! Așa am visat? Așa mă văd... ieșind din ea, când întinerind și venind în brațele tale, când îmbătrânești...

STRABON: Glumești, desigur...

DESPINA: Deci e o glumă să mă mai... să te mai țin în... Strabon, oglinda e mai afurisită decât istoria ta... decât labirinturile...

AVANSCENA

decât... M-am visat în oglindă, astă-noapte, măncând mămăligă cu lapte în rai, acolo unde curg râuri de lapte și malurile sunt de mămăligă!... Îți dai seama cu cine vorbești, ce inconfundabilă și de neînvin sunt, dacă am luat aseară cina în paradis?!

STRABON: Un vis!... (Râde, se ridică.) Înseamnă că aseară te-ai culcat flămândă și-ai visat...

DESPINA: Te-am visat și pe tine!

STRABON: Acolo?!... (Se închină.) Doamne păzește! E mai bine aici... mai joci o carte, mai te ispiteză cel ficlean... (O ciupește de fund.) Nu te bucuri?

DESPINA: N-auzi nimic? Cineva... spune „Tatăl nostru”! Se roagă... Mai mulți! E o sărbătoare, azi? Nu mă ciupi, nu pot să mă culc cu tine când alții spun „Tatăl nostru”!

STRABON: Atunci, cară-te!

DESPINA: E mașina stricată, nu pot să plec! Am venit să mi-o pun la punct.

STRABON: Truc vechi! „Trabantul” tău, întotdeauna când ai venit la mine să-l repar, era perfect!...

DESPINA: Acuma este... este imperfect... (Râde.) Nu te pot face să râzi? (Se uită la cărțile de pe masă.) Ce-mi place mie la tine este acest joc... pe care-l joci uneori și singur... această ambiguitate a ta, sau săreteție, sau neputință de a ieși din casa asta – și din tine!... Nu? (Filează cărțile.) Oh, ce mister ai ființei!

STRABON: Pleacă!

DESPINA: Înainte ai fost mai delicat, mi-ai zis: cară-te! Nu mă car! Soțul meu, marinarul, nu ne mai poate găsi... aici... Căci... căci a murit! (Liniste; filează cărțile.) Ti-am mai spus? Nu mă crezut, nu mă crezi, crezi că moartea lui e un truc, crezi că moartea e un truc?!... (A dat cu cărțile de masă.) Dar am venit la biserică... (arată spre bisericuță) să-i fac pomenă... Să-i pun o cruce, nouă, de ciment!... și nu pot! Din cauza perioadei de tranziție! Din cauza reformei... Mă ascultă? Unde vrei să fugi?

STRABON: Nu fug, vreau să mă bărbieresc... (Întră în stânga.)

DESPINA: Lasă ușa deschisă, puiule... (Surprinsă, furioasă.) Adică, eu mă bărbieresc?

STRABON: Nu, nu... Spui adevarul...

DESPINA: Minti! Zici că mă bărbieresc – nu că nu spun adevarul, ci că mi-au crescut tuleie în barbă!... Am mustăți, am îmbătrânit, vrei să mă rad?

STRABON (revenind, cu spuma pe obrajii etc.): Draga mea...

DESPINA: Nu te linguși, păgânule!

STRABON: Iubito, voi am să mă rad... să mă fac gigea... ca să...

DESPINA: Ca să ce?

STRABON: Ca să pot... asculta... mai destins... mai proaspăt... Cu ce te împiedică reformatorii, acești tehnicieni cu doctorate?!

DESPINA: N-ai auzit de privatizarea cimitirilor? Nu. Tu nu ieși din casă! Tu ești un!...

STRABON: Despina, nu te enerva!

DESPINA: Sunt calmă. Da... Privatizarea... Fie în regie autonomă, fie pe acțiuni, fie după varianta Cojocaru, fie după varianta Roman-Vătășelescu-Dîjmărescu, fie după modelul suedeze, fie după cel japonez, fie după modelul Huși-Buhuși-Chișinău Criș, fie după experiența românilor care muncesc cu ziua la curățatul și aranjamentul cimitirilor în Serbia, pe-o colivă, treizeci

de dinari și o marcă, fie în orice fel – cimitirele din România vor ieși din proprietatea statului și de sub tutela bisericii și se vor privatiza, intrând în beneficiul cetățenilor. Mormintele vor fi atîței arondate, după alfabet, privatizarea lor va ține cont atât de doleanțele morților – din testamente, care au! –, cât și de opțiunile celor încă aflați în viață. Astfel că se va ajunge cu timpul la o planificare nu doar a spațiilor destinate construcțiilor noi, dar și la o planificare a ritmuriilor în care moartea va munci, ca nici ea, sărmâna, să nu aibă goluri de producție, sau aglomerări nedemne de intrarea noastră în Europa. și ea se va privatiza, va ține cont de economia de piață... (Strabon râde în baie.) Râzi, păgânule, de suferința mea, de ce spun, de moarte?!

STRABON: Despina!

DESPINA: Gural! Transferând toată puterea țării asupra cetățenilor, guvernul și-a îndeplinit, și în cazul cimitirilor, programul său de desăvârsire a democrației... Se va termina, astfel, și cu pilele – în privința acordării unor spații covoistice mai centrale, se va pune capăt bacășurilor date ciocilor, ca să te îngroape, țiganilor, ca să nu-ți fure florile de pe mormânt... se va întemeia o ordine care îi va mulțumi pe cei morți, dându-le certitudinea egalității în drepturi! Astfel, morții din România o să fie primii români care o să intre în Europa – astfel morții din România vor fi fericiți!...

STRABON (vine din baie, freș): Ești nebună.

DESPINA: Eu îți-am spus întâi că sunt nebună, și nu m-ai crezut. Sunt – dar și ei sunt... și oglinda este, și timpul este... Fiindcă – atenție!! – l-am întâlnit pe Titi! Titi mi-a vorbit despre privatizarea cimitirilor!

STRABON: Titi, mortul?

DESPINA: Da, a înviat, l-am întâlnit!...

STRABON: Titi, soțul tău?!...

DESPINA: Să nu spui că soțul meu era mort și când era viu!

STRABON: Tu mi-ai spus... atunci...

DESPINA: Poate... Dar acum e viu! L-am văzut!

STRABON: Imposibil!

DESPINA: Și eu spun că e imposibil! Dar e posibil doar dacă... dacă eu sunt nebună!

STRABON: Draga mea, eu știu că tu în tinerețe...

DESPINA: Acuma nu mai sunt Tânără?

STRABON: Ba da! Știu că... mi-ai povestit cândva... că atunci când juca teatru...

DESPINA: Am jucat teatru ca amatoare!

STRABON: Desigur.

DESPINA: N-am fost niciodată profesionistă.

STRABON: Desigur. Dar ai Tânjit...

DESPINA: Nu!

STRABON: N-ai visat?!...

DESPINA: Nu. Mă confunzi!

STRABON: N-am cu cine!

DESPINA: Ba da... cu vreuna care... a intrat în oglinda asta... cândva... și-a rămas acolo... și vine doar noaptea, pe întuneric.. î auzi pașii... și... (Plânge.) Sunt nebună, iartă-mă.

STRABON: De-ai fi nebună, nu îți-ai cere iertare. Dar... bine, bine!... ești nebună!... Însă atunci, cândva... ca amatoare, în piesă... „Oglinda cu două fețe”...

DESPINA: Sau „Casa cu două uși”...

STRABON: Sau „Casa cu două uși”, sau...

DESPINA: ...sau „Ziua satanică”...

STRABON: Vezi că-ți amintești? (Revenind din euforie.) Desigur, și nebunii au amintiri!

DESPINA: Mai scurt! Că sosește soțul meu și te taie cu satârul!... E bucătar pe vaporul „Progresul românesc”... Sau aşa ceva... Ceva cu progresul! Ce voiai? Că tu, ca un istoric ratat, ai rămas cu mania datelor concrete... Mai bine mai uitai...

STRABON: Niciodată! Și având memorie... nu sunt nici fatalist... Și nici nu zic precum corbul...

DESPINA: Care... Corbu?!

STRABON: Nu mă întrerupe, te rog! Niciodată! Căci corbul, când cinea... În sfârșit, când erai amatoare... Ce voiam să spun? Aha! Spuneai că piesa era... era rotundă!... Neîntreruptă... Se putea întrerupe oriunde, oricând... Și putea fi începută de oriunde, oricând, căci tot avea un înțeles perfect! Că totul este o continuă...

DESPINA: Am spus eu zădănicie, tâmpenie?... Iubire?... Nebunie?... Dumnezeire? Drăcovenie?

STRABON: N-ai spus!

DESPINA: Trebuia să spun! Uite, acumă, nu pe scenă, ci în viață, brel...

STRABON: Mie-mi spui bre?

DESPINA: Tie,oricui, lumii: Bre, l-am văzut pe Titi! Am discutat cu soțul meu, cu mortul!

STRABON: Imposibil! Adică nu, este posibil...

DESPINA: Dacă eu sunt lulu!

STRABON: Nu, dacă vrem să înțelegem circuitul elementelor... eternitatea elementelor... a sentimentelor... a zeilor...

DESPINA: Du-te dracului!

STRABON: Nu fi superficială!

DESPINA: Dar nici tu nu încerca să mă faci că sunt cu mințile întregi! Ce elemente, ce zei? Nu trăim printre zei, puiule!

STRABON: S-o luăm încet...

DESPINA: Lasă-te de... explicații... de metoda istorică!...

STRABON: Nu mă pot lăsa! Știința a demonstrat...

DESPINA: N-a demonstrat nimic în privința învierii morților! (Pauză scurtă.) A, poate crezi că Titi n-a murit? Posibil... Asta, da... Dar a murit, i-am mâncat coliva.

STRABON: Dincolo de lumea noastră... vizibilă... trebuie să mai fie ceva...

DESPINA: Viermi.

STRABON: Nu bagateliza... Ormul nu poate cuprinde toate tainele timpului, cosmosului... (Fiează o carte.) Deocamdată.

DESPINA: Da... Poate ai dreptate! Ar mai fi o șansă, ca să nu fiu ţăcnită!

STRABON: Să fiu eu?...

DESPINA: Să fiu și eu moartă, și să mă vezi tu... A, asta nu ți-ar conveni! Și nici să fim amândoi... pulbere... și să voiajăm spre lună, prin aer!... Nu ți-ar conveni, te văd! Uită-te în oglindă, să te vezi și tu cum arăți!

STRABON: Nu mă uit! De altfel, de când mi-ai adus... drept cadou... oglinda asta care a fost... decorul... în piesa „Oglinda cu două fețe”... Nu m-am uitat niciodată în ea! (Aruncă pe masă cărțile.) Ful de șes! Ah, n-al cu cine jucă! Unde ești, Chirijă?!

DESPINA: Chirijă e în Germania. Dar noi unde suntem?

STRABON: La mine în casă... așteptând să-ți repar „Trabantul”... și așteptând să nu vină bărbatu-tău, mortul!

DESPINA: Dacă el vine, înseamnă că nu există moarte! Că suntem ființe eterne, Strabon! Vai, ce cruciș te uiți la mine! Ca și cum ți-ăș spune că, neexistând moarte, nu există nici viață... Dar aşa ceva numai o nebună îți poate spune. Și eu îți spun asta, Despina. Deci Despina e nebună, poti zice tu.

STRABON: Nu zic! Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne scape de cele diavolești... Da, aud și eu... cum spun unii „Tatăl nostru”! (Liniste...) Se aude... Da, se roagă. Au nevoie de... de catharsis... De purificare. Până și la teatrele de amatori... spectatorii vin să se purifice... (Se roagă.) Tatăl nostru...

DESPINA: Ce faci?! Eu vin la tine, cu iubire, să... Iar tu te rogi lui Dumnezeu?!

STRABON: Tu nu te rogi, nu simți?...

DESPINA: Purgare non est necesse!

STRABON: Poftim?!

DESPINA: Nu este nevoie de curățire... de purgare... de purificare!... Nu!

STRABON: Atunci bagă mașina în garaj... garajul de sub casă, că altul n-am... Și așteaptă-mă!

DESPINA: Iar mă dai afară?! N-ar fi mai bine întâi să... să mai discutăm ceva și pe urmă...?

STRABON: Nu! (Se închină.) L-am văzut!

DESPINA: Pe cine?

STRABON: L-am zărit printre morminte! ... Pe Titi!...

DESPINA: Vai! (Fuge pe ușa ce dă în spate, furișându-se printre flori etc.)

STRABON: Am scăpat!... (Iși sufflecă mâncele, se aşază la masă, la cărțile, filează.) Pas-parol? Niciodată! (Se aud pași prin grădina-cimitir.) Cine umblă prin iarba? Verdele grădinii-cimitir, rozul trandafirilor, albastrul cerului!... Există o tensiune între aceste culori și un echilibru! Aerul, transparența aerului parcă ar fi nîmicul însuși! Dacă n-ar fi spaimă din el... din acest nîmic!... (Strigă.) Cine e acolo? (Nu se mișcă.) Ce nu se vede... acel ins care nu se vede, dar mișcă tufele de trandafiri, acest ins invizibil, acest soț... mort... viu... perfect limitat, căci i se aude răsuflarea, și perfect... fără limite, netârmurit... (Surâde.) Îmi fac curaj? Un adulter? Eu, amantul doamnei?... Cum o cheamă? Nici nu-mi mai aduc aminte de ea! (Se aşază în genunchi, se roagă.) „Tatăl nostru”... Nu ține! Să mă revolt?... Față de cine? Să fiu deznađăduit! Ah, asta e mai ieftin! Sunt deznađăduit, deprimat, dezolat... căci nu mai există nimic sigur, că această afurisită de realitate, ca și visul... sunt un ră... Pardon! Sunt un!... Pardon! Stânga cu dreapta, susul cu josul, extremele – se ating. Sunt la fel. Râsul-plânsul. Dumnezeu și... (fare) Satana! Asta mă face mai curajos... (Râzboinic, către grădină.) Mi se rupe în paispe! Ieși de-acolo, dacă ești... Ei, n-o să te visez. Am visat astă-noapte haine roșii – și-o să-mi meargă azi bine! Da, da, nu se știe cine pe cine urmărește, iubește, omoară... Ca într-o poveste. Vreau să visez că mă îmbrac în haine împăratești – ca să am noroci (Liniste.) Nu e nimeni, totul e o părere... (Iși pună pălăria pe cap, filează cărțile de la „scaunul doi”.) Plus ceasul, am spus! (Fără să se uite spre oglindă, o arată cu mâna dreaptă.) Cine ieșe din oglindă, cine intră în ea? Nu aud bine... Aud doar cum luciu oglinzelor își refac frumusețea, în tăcere... Cine

ești? (A apărut, prin chepeng, Despina.) Trebuie să ne reducem spaimele... la niște proporții rezonabile, apropriate de realitate... Să coborîm pe pământ. Pentru Ephorus, Pythonul de la Delfi, nu fusese decât un tâlhar, numit „Dragon”, ucis de Apolon în ascunzătoarea de pe coastele Parnasului. Strabon. „Ziua satanică”, piesă... (Surâde; retoric.) „Casa cu două uși”...

Una duce spre cimitir.
A doua este întotdeauna închisă.
Nu pot ieși din casa mea
De teamă că n-o să mă mai pot
înapoi niciodată.
E ca și cum aş încerca să ies
Din propria mea piele
Care s-ar zbârci, apoi,
Și nu m-ar mai începe.
(Scârjătul chepenglui; scurtă pauză.)
Oricine poate intra la mine în casă
Venind pe ușă deschisă,
Care dă în curtea bisericii,
De unde începe cimitirul.
Întră spre seară, cu lumânări
Aprinse în mâini, persoane
Pe care nu le-am văzut niciodată.
Bate clopotul, stins,
Șuieră vântul, printre crucile
Putrezite. Nimic nu schimbă
Peisajul din jurul casei.
Soarele mereu e în amiază
Trecând prin geamul ușii în
Chise, ca printr-un tifon.
Luna mereu e în vârful prunului
De la căpătâiul mitropolitului.
(Se aud pași, voici rugându-se.)
Pe tatăl meu îl aud cosind iarba,
Ascuțind coasa cu gresia udă
Și zicând: „Tatăl nostru carele
Ești în ceruri, Dă-ne nouă
Pâinea noastră cea de toate zilele”.
Mama spală cearceafurile, le
Întinde pe gardul din flori de liliac
Și zice: Tatăl nostru, carele
Ești în ceruri, dă-ne nouă
Pâinea noastră cea de toate zilele.
Fratele mai mic, sora mai
Mare, vecinul din dreapta,
Cel din stânga, unchiul Va-
Sile, unchiul Silică, stau
În genunchi în iarbă și
Se roagă tatălui din ceruri
Să le dea pâinea cea de toate zilele.
Țigana plină de aur la gât,
Pe care a mușcat-o o albină
De obraz, croitorul și notarul
Spun: Tatăl nostru carele
Ești în ceruri – și așteaptă
Pâinea cea de toate zilele.
Aatfol cu conetătă cu bucurie mare

Că sunt frate cu croitorul,
Cu paraciserul... Cu soră-mea și
Frate-meu sunt de două ori
Frate, o dată după tatăl
Cel de pe pământ, a doua
Oară după tatăl din ceruri,
Cel care ne iartă pentru
Greșealile noastre...
Sunt frate cu mama, cu
Notarul, cu țigana,
Cu unchiul Vasile, cu
Unchiul Silică și cu toți
Cei ce stau cu genunchii în iarbă
Și se roagă pentru pâinea cea de toate
Zilele și pentru iertarea păcatelor,
Astfel că tu, care apară
Cu flori în mâini, cu trandafiri
Sălbatici în mâini, prin fereastra
Deschisă, și spui că ești iubită
Mea, ești și sora mea!
Ce putem noi face împreună,
Decât să ne rugăm tatălui din cer
Să nu ne ducă în ispită?!

DESPINA: Putem să-l rugăm și să ne
lerte pentru păcatele noastre.

STRABON: Și să ne izbăvească de cel ficlean?

DESPINA: Desigur. Dar noi încă n-am păcătuit!

STRABON: Ești sigură? (*Despina a intrat pe fereastră, cu flori etc.*)

DESPINA: Da, frate al meu întru tatăl

Din ceruri! Dar cum
Să facem noi să ne scăpăm
De acest blestem?

STRABON: Care?

DESPINA: De-a avea un tată ceresc...

STRABON: Nu vorbi blăstămății! Sau ești atee?

DESPINA: Eu sunt nebună!

STRABON: Serios?

DESPINA: În general, cei care-și pierd mințile, nu-și dau seama
când și le-au pierdut. Eu știu precis când mi le-am pierdut!
Când te-am văzut pe tine întâiași dată! Sunt nebună după
gura ta, după...

STRABON: Deci ești îndrăgostită, nu țâncită! Astâmpără-te! la
mâna de pe mine! Ce vrei să-mi faci, soro?

DESPINA: Tu vreau să-mi faci!

STRABON: Eu!...

DESPINA: Da, să-mi repară mașina... Să-mi pui la punct
carburatorul. Să-mi regleză acceleratorul... Nu e o glumă
ieftină! Nu ești mecanic? Mi s-a spus că ești mecanic! Nu
ești tu?...

STRABON: Nu! Pleacă!

DESPINA: Nu! Rămân! Am văzut că ai sculele necesare... Nu fă
pe trântorul! Treci la muncă!... Ce dracu, n-o să lucrezi de
pomană, te plătesc!

STRABON: Eva!...

DESPINA: Nu mă cheamă Eva!

STRABON: Așa te cheamă! Cel puțin aşa mi-al spus Ieri.

DESPINA: Azi mă cheamă Despina!

STRABON: Despina, și eu am să te iubesc, dacă o să te cari!
DESPINA: N-am cu ce mă căra, nu-mi merge „Trabantul”, mi-a secat bateria, nu se mai aprinde... Fă-o, te rog, să se aprindă... și plec! Glumesc. N-o să plec. Întâi o să-ți plătesc. Cum vrei tu, în lei, în valută, în natură. Nu vrei dolari?

STRABON: Nu. Draga mea...

DESPINA: Nu-mi spune dragă, dacă!...

STRABON: Dacă ce?... Draga mea, azi e 12 iunie, ziua misterelor! N-ai citit horoscopul zilei?

DESPINA: Nu.

STRABON: N-ai citit ce-a spus cunoscutul astrolog sovietic...

DESPINA: Nu!

STRABON: Îți spun eu. După calculele și prognozele acestui...

DESPINA: Nu mă interesează.

STRABON: Trebuie să te intereseze.

DESPINA: Nu mă interesează!

STRABON: Trebuie! La 12 iunie, a.c., două planete, Saturn și Jupiter, se vor afla în opozиie.

DESPINA: În opozиie?

STRABON: Asta înseamnă o nouă polarizare a forțelor în societate și începutul unui ciclu în prezență unui număr uriaș de forțe distructive, indicate de juxtapunerea lui Jupiter și Marte sub semnul Leului. O atare situație poate fi comparată numai cu ceea ce s-a întâmplat la începutul lui 1917...

DESPINA: Crezi că va fi la toamnă o nouă revoluție în octombrie?

STRABON: Nu suntem scuți de un nou Octombrie roșu!... spune astrologul sovietic.

DESPINA: Dar până în octombrie ai timp să... să!...

STRABON: Nu te aprobia de mine! Azi, în special în prima parte a zilei, ziua de azi e legată de... de aşa-zisa „a 29-a zi satanică a lumii”!

DESPINA: Ce-i asta?

STRABON: Nu știu! Ceva cu Satana, oricum! Ziua aceasta satanică încă din antichitate era caracterizată ca prezentând pericolul dezlănțuirii forțelor intunericului.

DESPINA: Atunci e foarte bine! Mă voidez lăuntru!

STRABON: Cum?...

DESPINA: Foarte bine!... Venind spre tine cu cine crezi că m-am întâlnit lângă cofetărie?... Cu dracul! Da, nu râde... și nu mă fă nebună! Am crezut că m-am dilit când i-am văzut cornițele sub șepciuță, și codiță!... Dar acum totul se explică – dacă azi e ziua satanică... O fi onomastica lui! Sau nu crezi că l-am zărit?

STRABON: Îți s-a părut.

DESPINA: Nu mi s-a părut.

STRABON: O iluzie... Poate surmenajul... Poate o reacție!... din cauza rugăciunilor prea multe pe care le-ai rostit azi!

DESPINA: N-am rostit nici o rugăciune.

STRABON: Poate subconștientul – din cauza faptului că n-ai rostit nici o rugăciune!

DESPINA: L-am zărit apoi printre morțintă.

STRABON: Dacă astăzi ar fi 13, aș înțelege! 13 – numărul dracului... Poate astrologul a exagerat!... Vrei un ceai?

DESPINA: Nu mă potoștești cu un ceai!

STRABON: O cafea?

DESPINA: Cafeaua s-o bei tu! Îmi face tahicardie, fapt ce mă incomodează în momentele mele de percuție...

STRABON: Percuție?

DESPINA: Da, percuție intelectuală. Acuma vreau să-mi vorbești despre Satana. (Se întinde pe canapea.)

STRABON: Te întreb deschis: cine era?...

DESPINA: Cine?

STRABON: Dracul!

DESPINA: Cine să fie? Soțul meu! Știa c-o să vin aici, la tine, și m-a urmărit... „Trabantul” meu fiind hodorogit, m-a urmărit cu bicicleta... iar mai înainte, când am intrat în grădină, el s-a furisat printre morțintă... Cred că e la ușă!

STRABON: Ce e de făcut?

DESPINA: Spune-i că ești mecanic auto și că eu am venit la tine să-mi regleză tacheții... să-mi umflu roțile... Ah, sunt glume ieftine?

STRABON: Da.

DESPINA: Atunci n-are decât să intre și să ne afle aici – și să ne spinteze cu satârul... Știai că e bucătar pe un vapor de prins pește oceanic?!

STRABON: Nu știam.

DESPINA: Îți-am spus ieri! Taie capul peștelui merlucius și cu latul palmei!

STRABON: Nu mi-ai spus.

DESPINA: Ai uitat. Dar te iert. Ai uitat fiind cuprins de amor. Ieri a fost o sărbătoare a simțurilor...

STRABON: Unde?

DESPINA: Aici, la tine în cameră.

STRABON: Am uitat.

DESPINA: Firesc. Trebuie să ne retrăim sărbătorile... Vino, puie...

STRABON (privind spre grădină): Nu te cunosc!

DESPINA: Asta să i-o spui lui Titi, nu mie!

STRABON (joval, privind spre ușă): Cine e Titi? Soțul?

DESPINA: Diavolul Titi. Ah, uite-l că intră... Titi, dragă, ai văzut Trabantul la poartă și ai intrat... Bine-ai făcut! Dumnealui face politică discriminatorie... Nu vrea să-mi repare mașina! Crede că sunt cu țărăniștilor! (Întră Titi, agăle, în maioiu.)

STRABON: Doamnă, nu cred nimic! Nu vă cunosc! Și nu repar nici o mașină, nu umflu nici o roată...

TITI: Dar atunci de ce mai țineți firma la poartă?

STRABON: Ce firmă?

TITI: Firma!... Scrie: „Vulcanizez”! „Strabon S.A.”

STRABON: Azi nu vulcanizez! Azi Saturn și Jupiter... stelele...

TITI: Domnule, nu te lua după stele! Mint.

STRABON: Domnule Titi, vă cred. Dar azi mă repauzez. Tocmai îmi făceam rugăciunea când a intrat doamna...

TITI: Sunteți sămbulist?... adventist? pocăit?... Mă rog, puteți fi de orice religie, pentru mine religiile n-au nici o importanță.

STRABON: Sunteți ateu?

TITI: Eu?

STRABON: Da. Sunteți ateu?... din convingere?...

TITI: Din naștere. (Râde.) Așa cred.

STRABON: Și nu simți nișiodată nevoie să vă rugați?...

TITI: Niciodată. N-am avut asemenea chemări și asemenea bucurii... Dar... Dar mi-ai face o mare bucurie ducă i-ati repara nevestei mele mașina... Vă rog să!...

STRABON: Domnule Titi, vă rog să nu mă rugați.

TITI: Domnule, nu numai că vă rog, dar vă și plătesc. Grasi chiar în dolari! Nu știu dacă v-am spus, eu sunt marină... Tai

merlucius cu latul palmei. Aşa! Pac! (*Loveşte, pe masă, un merlucius imaginar.*)

STRABON: Dacă mă rugaţi, nu pot să vă refuz...

DESPINA: Să ieşim atunci în garaj şi să...

TITI: Eu pot rămâne aici, să vă privesc colecţiile acestea de fluturi de varză... Sunt fluturi de varză, da?

STRABON: De varză. ieşim prin chepung, în garaj, doamnă... Căci eu nu obişnuiesc să ies din casă pe uşă...

TITI: Nu?

STRABON: Știţi, o uşă e închisă, cea de la intrare, iar a doua... asta... dă spre cimitir... Şi sunt superstiţios!

TITI: Ei, o uşă care duce către... viaţa de dincolo! Vai, chiar sunteţi superstiţios!

STRABON: Dumneavastră, nu?

TITI: Niciodată!

DESPINA: Băgăm maşina în garaj, îi regleză tacheţii...

TITI: Nu uita vulcanizatul, domnule!... Plătesc gras! Succes!

STRABON: Nu vreţi să-mi daţi o mână de ajutor?

TITI: Niciodată!

STRABON: Atunci înseamnă că sunteţi un om fericit!...

TITI: Eu?!

STRABON: Nu sunteţi? Dar cum o duceţi... (*deschide chepungul aşa... în viaţă?*)

TITI: Navigabil. Nu-ţi fă probleme. Pune tacheţii la punct... Ah, ce fluturi! Şi eu am vrut în tinereţe să mă ocup de fluturi! Eh! Tinereţea!... Am fost Tânăr şi prost, domnule! Dar tinereţea a trecut... Succes! (*Despina şi Strabon ies prin chepung.*) Doamne Dumnezeule, el crede că este amantul! Se înşală. În realitate, ea este amanta lui. Căci ea este Satana... Eva este – şi a fost! – Satana. Bietul om, o strângе acum în braţe şi nu observă cum îi cresc coarnele... Crede că mă înşală! Fiindcă e nebun... fiindcă nu ştie că în realitate el este soţul ei... N-are memorie, domnul Strabon! Normal! Dacă soţii ar avea memorie, ar trebui să divorțeze în fiecare săptămână de şapte ori. Ei, de şase ori!... De cinci... (*Apare Strabon.*) Gata? Aşa de repede ati rezolvat totul?

STRABON: A fost un fleac...

TITI: Şi Despina?

STRABON: Care Despină?

TITI: Soţia mea... cu care ati mers să-i reparaţi maşina...

STRABON: N-o cunosc.

TITI: Şi nici n-ai cunoscut-o?

STRABON: Niciodată.

TITI: În nici un fel?... Adică nici n-ai văzut-o?...

STRABON: Niciodată.

TITI: Domnule, dumneata ţi-ai pierdut memoria! Despina... soţia... care a fost soţia dumneavastră... şi amanta mea... Care a fost soţia mea şi amanta dumitale?... Nu-ţi aduci aminte de ea – oricum aş spune c-a fost?! Dar eşti completamente găgă!

STRABON: Nu te înfură, domnule Titi.

TITI: Mă înfurii, nu-mi poţi comanda tu să nu mă înfurii!

STRABON: Dumneata, nu tu!...

TITI: Tu!

STRABON: Vezi că... Sunt marină de cursă lungă şi tai capul peştelui merlucius cu dunga palmei... Aşa! Poci

TITI: Nu mă sperii...

STRABON: Roagă-te lui Dumnezeu să nu mă înfurii... Roagă-te, am spus.

TITI: Ce să spun?

STRABON: Spune „Tatăl nostru”...

TITI: Tatăl nostru... carele eşti în ceruri...

STRABON: Tatăl nostru carele eşti în ceruri... Mai departe, frate.

TITI: Frate?

STRABON: Da, toţi care avem acelaşi tată suntem fraţi. Dă-ne nouă pâinea... Hai!

TITI: Dă-ne nouă pâinea noastră cea de toate zilele... Aici mă opresc!

STRABON: Bine, e destul! Încă n-ai păcatuit... Încă nu te-a ispitit cel viclean!... Încă nu l-ai cunoscut pe diavol! Eşti curat! Hai să te pup, frate.

TITI: Şi Despina?... Şi pe ea ai învăţat-o să se roage... în garaj?... O fi obosit de atâtă...! Vai, Despina e şi ea sora noastră!

STRABON: Da?

TITI: Da, dacă se roagă acelaşi tată!... Suntem fraţi... nu putem păcatui...

STRABON: Păi, vezi?!

TITI: Îţi mulţumesc, frate! Pot să-ţi sărut mâna, ca unui frate mai mare?...

STRABON: Numai papei i se sărută mâna... Dar şi fraţilor. Da, sărut-o, Titi... Şi du-te pe mări!... Du-te pe pustiile întinderi ale apelor...

TITI: Ce zi frumoasă, domnule Strabon!...

STRABON: Ce zi sfântă, domnule, Titi!...

TITI: Dar... dacă... dumneata mi-ai ucis soţia în garaj?

STRABON: Atunci o-s-o găseşti, în garaj, moartă...

TITI: Diavole, mi-ai ucis soţia! Nu?

STRABON: Niciodată. S-a sinucis. De fericire. Ca să nu mai cunoască, măîne, uitarea, bătrâneţea... Pensia!...

TITI: De ce, Despina?... (*Plângere*) În România sunt pensii până la 500 de lei... Unii au şi 1 000 de lei, şi 1 500! Dar nu banii aduc fericirea! Cu 500 de lei un pensionar poate să facă rost de doi dolari! Dintr-o pensie de 1 000 – patru dolari şi niscaiva firfirici... Cu patru dolari poţi cumpăra patru cutii de bere străină, şi-ţi mai rămân firfiricele pentru mâncare, chirie, îmbrăcăminte, gaz, electricitate, telefon.

STRABON: Ei, dar nu toţi au telefon!

TITI: Poţi trăi şi fără el, şi fără electricitate, dacă te culci cu găinile, şi fără chirie, alimente – dacă eşti mort! Însă e mai dificil în România să mori, decât să trăieşti!

STRABON: De trăit poţi trăi ca în basme! Bunăoară, cumperi pe doi dolari două kilograme de mere şi te hrăneşti din aceste produse fermecate până la adânci bătrâneţe! (*Când trece prin dreapta oglinzi, are barbă. Când trece prin stânga, e mai Tânăr. Spre uimirea sa!*) Două kilograme de mere... de aur sunt ceva! Poţi să cumperi pe niscaiva firfirici şi doi-trei cătei de usturoi, pe care să-i porji la gât, să te ferească de boale şi de spital, şi să-ţi aducă noroc!

TITI: Mai ales noroc!

STRABON: La noi e mai dihai decât în Europa, Asia, America, Australial... Cine îşi mai poate permite, în lume, să trăiască din câţiva dolari pe lună? Aceasta e întrebarea.

TITI: Nimeni. Acesta e răspunsul.

STRABON: Pensionari noştii îşi permit!

TITI: Şi încă trăiesc bucuroşi foarte!

STRABON: Ce mere dulci (Măncâncă.) Dîn spaimă de moarte, românii au ajuns nemuritori! Preferă, din lipsă de alte cele, să trăiască din mere fermecate!

TITI (*înghițind în sec, privind merele scoase de Strabon din buzunare etc.*): Nici vorbă să se gândească pensionarii români la moarte! Despina, ce-ai făcut? Cine îndrăznește azi să moară și să dea opt mii de lei pe un sicriu? Adică pensia pe opt luni... sau pe șapte luni! Să iei pensia pe opt luni – ca să mori o singură dată? Să pe lângă copărșeu, mai trebuie plătit popa, în dolari!... Să coliva, bomboanele... Căci pomana mortului a ajuns o utopie!

STRABON: Așa că suntem mândri de fericirea noastră! Mândri că pe pământul României s-a împlinit visul de veacuri al omului – nemurirea!

TITI: Deci!... Despina nu a murit!?

STRABON: Nu. Veniți popoare, oameni de pretutindeni, veniți să vedeți cum arată fericirea de doi dolari! (*îi dă un măr.*)

TITI: N-a murit Despina! Trăiască Despina! Uite-o!... culege florile!... (*La ureche, lui Strabon.*) Dar eu... eu am scăpat! Eu sunt mort... de mult!... (*Iese surâzând.*) Sâc-sâc! (Se întunecă ușor.)

STRABON: Dacă ăsta e...? (*mort?*) ...înseamnă că eu sunt lili la balcon?! (*Bate o toacă.*) Ce întuneric vine... peste verde... peste roz... Ce tensiune a culorilor! (*Afără se aud șușoteli. Bate un vânt peste grădină etc. Strabon închide ușa.*) Te pomenești că vor să vină peste mine?... Știa?... Titi, merlucius! Că i-am reglat Despinei tacheții! (*Baricadează ușa. Dar întunerul crește... Bătăi în ușă, glasuri.*) Ah!... Să eram fericit, măncând mere! Vor să-mi ia cărțile de joc, dormeza... Nasturii? Oglinda, pălăria... Mizerabilii! Mă înghesue morții?... Sau sunt niște bagabonți, în viață?... Tatăl nostru!... S-o șterg!... Mă ascund! (*Deschide chepungul. Retoric.*) Regele Demetrios... (*Recitat din Kavafis, ușor retoric.*)

Când îl abandonară macedonienii, vrând
în locul lui pe tron să urce Pyrrhos,
Demetrios (era un suflet mare)
nu s-a purtat regește – cel puțin
așa se spune. Aruncă deosebită
haina-i de aur, aruncă și scumpă
(se execută)
încăltăminte purpurie – și în grabă,
punându-și strai umil, în lume
se pustii fugind. Ca un actor
Ce, încă înainte de a se lăsa cortina,
își schimbă costumația și pleacă.

(Iese – prin chepung. Întunericul progresează. Vântul, Bătăile în ușă! Strigătele!... Ușa se clatină – cade!... Poc. Pașil Șușoteli prin beznă!... Râsete... Forfotă. Un blitz! La masă: patru însăjători de poker, femei cu pălării de epocă danseză etc. Întuneric. Apoi, lumină: personajele din scenă, multe – și grădinari, machiori, luminiști etc! – se opresc, într-o scenă... mută! Întuneric! Forfota se reia! Se aude o oglindă spărgându-se... Ca și cum cineva s-ar îngheșui să dispară, de frica luminii... Lumină. Scena e goală. Ușa dinspre grădină, deschisă. Strabon – în timp ce începe să bată toaca, în depărtare – își pună o pălărie pe cap etc. Măncând mere.) Ce măr dulcel... Pas-parol? Niciodată!

Vineri, 14 iunie 1991

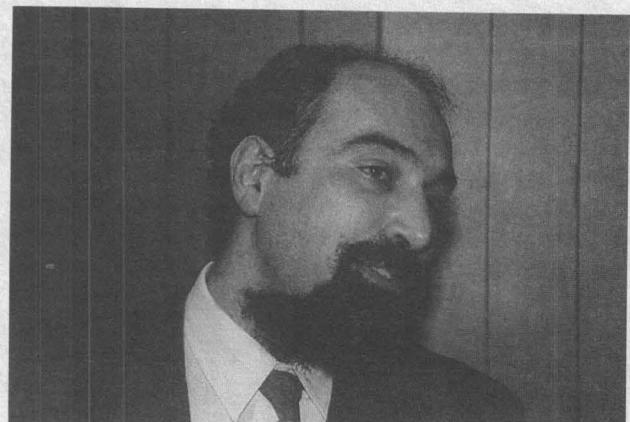
DIALOGURI SECUNDE

LUMINA FRAGILĂ A ACTORULUI

– interviu cu Varujan Vozganian –

■ **S-a spus că „teatrul este un loc mic, în care se joacă însă mare istorie a lumii”. Ați avut, ca spectator, această revelație?**

■ Cred că arta trăiește laolaltă cu oamenii fără ca ei să-și dea seama. Viața este un amestec de artă și non-artă, și când spun non-artă nu mă gândesc la valorile estetice, ci la cele umane. Teatrul – ca instituție care „preia” viața și o închide în convenții – captează jocul secund al existențelor, iar dacă e bine făcut, numai atunci reface izvorul din care a plecat. Întotdeauna, arta pornește din viață și își păstrează trăsăturile autentice, redevine viață. Teatrul este o lume care conține toate lumile trecute, într-o stranie omotetie, situându-le într-un paralelism sugestiv.

Suntem contemporani, trăim laolaltă cu neguțătorul din Veneția, cu eroii tragediilor antice...

■ **Sub ce semn se produce acum întâlnirea cu tragedia antică? Este o întâmplare sau un simptom ce indică o criză a realității?**

■ Tragedia antică are un anumit sens profund pe care noi îl resimțim cu intensitate: cel al predestinării, al implacabilității. Acolo, lucrurile erau mult mai „simple”: știai de unde vine blestemul sau binefacerea. În treacăt fie spus, zeii nu aveau două lucruri pe care oamenii de azi le au: nu știau ce este durerea (în primul rând cea fizică) și nu știau să râdă. În schimb, dușmăneau, pedepseau, hotărău destine. Oamenii știau sau își închipuiau cine este în spatele lucrurilor. Noi acum nu mai știm cine face jocurile; trăim tragedii și ne închipuim zeii, răi sau buni. Aceste lucruri leagă ficțiunile dramatice de realitate. Să mai există ceva care le leagă: profunzimea suferinței. În ceea ce privește fericirea sau suferința, omul n-a învățat nimic în plus, de mii de ani: le trăiește la fel de profund, deși ele se repartizează psihologic în alt mod.

■ **Se poate pune, prin teatru, un diagnostic al realității?**

■ Vă voi da un răspuns indirect. Literatura de tranziție a dezamăgit. Scriitorii par a nu fi avut intuiția posterității, adică să scrie ca și cum n-ar muri niciodată sau ca și când nu i-ar interesa ce se va întâmpla după moarte. Astfel încât, adesea, sertarele s-au dovedit fie goale, fie pline cu hărții care semănau cu cele care erau pe birou. Nu avem o literatură de tranziție care, pe de o parte, să arate ce a fost și să eliminate nostalgile